

Научно-практический электронный журнал

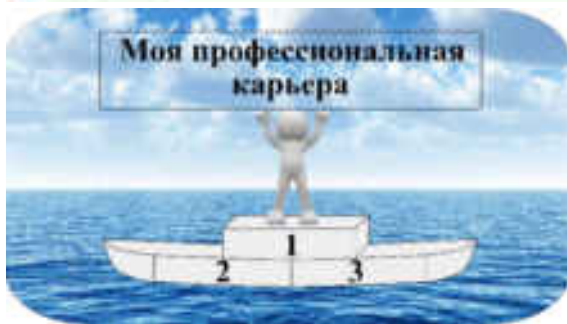
МОЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КАРЬЕРА

ISSN 2658-7998

9 772658 799001 >

**Выпуск №84 (том 1)
(май, 2026)**

Международный научно-практический
электронный журнал «МОЯ
ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КАРЬЕРА»

Сайт: mpcareer.ru

ISSN 2658-7998

УДК 001

ББК 94

Международный научно-практический электронный журнал «МОЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КАРЬЕРА». Выпуск №84 (том 1) (май, 2026). Дата выхода в свет: 31.05.2026.

Сборник содержит научные статьи отечественных и зарубежных авторов по экономическим, техническим, философским, юридическим и другим наукам.

Информация об опубликованных статьях предоставляется в систему Российского индекса научного цитирования (РИНЦ) и размещена на платформе научной электронной библиотеки (eLIBRARY.RU). Лицензионный договор № 284-07/2019 от 30 июля 2019 г.

Миссия научно-практического электронного журнала «МОЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КАРЬЕРА» состоит в поддержке интереса читателей к оригинальным исследованиям и инновационным подходам в различных тематических направлениях, которые способствуют распространению лучшей отечественной и зарубежной практики в интернет пространстве.

Целевая аудитория журнала охватывает представителей экспертного сообщества, докторов, преподавателей, научных сотрудников, бакалавров, магистрантов, аспирантов и иных лиц, интересующихся вопросами, освещаемыми в журнале.

Материалы публикуются в авторской редакции. За соблюдение законов об интеллектуальной собственности и за содержание статей ответственность несут авторы статей. Мнение редакции может не совпадать с мнением авторов статей. При использовании и заимствовании материалов ссылка на издание обязательна.

© ООО «МОЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КАРЬЕРА»

© Коллектив авторов

МАМЛАКАТИМИЗДА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҶАСИНИНГ МОХИЯТИНИ НАЗАРИЙ ЖИҲАТЛАРИ ТАХЛИЛИ Олтаев Ш.С.	410
РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА МАМЛАКАТИМИЗ АЁЛЛАРИНИ ИШ БИЛАН БАНДЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ ИННОВАЦИОН ЙЎЛЛАРИ Олтаев Ш.С.	417
РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА МАМЛАКАТИМИЗДА АҲОЛИ БАНДЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИКНИНГ ЎРНИ Олтаев Ш.С.	426
РОЛЬ ИННОВАЦИОННЫХ ПОДХОДОВ В ТРАНСПОРТНОЙ ЛОГИСТИКЕ В ДИВЕРСИФИКАЦИИ НЕНЕФТЯНОЙ ЭКОНОМИКИ АЗЕРБАЙДЖАНА Азиев Я.Г., Эмиева А.А., Алиева С.Ш.	433
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОПЫТА СТРАН ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА В РАЗВИТИИ СЕКТОРА УСЛУГ Каршиев А., Эрдонов М.Э.	442
ВЛИЯНИЕ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ НА РАЗВИТИЕ СЕКТОРА УСЛУГ Каршибоев Ф., Эрдонов М.Э.	451
ВОЗМОЖНОСТИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ СФЕРЫ УСЛУГ Мирзаахмедов М.У., Дусматов Б.О.	461
РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА В АНАЛИЗЕ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ Мураткулов Х.Д., Хазратов А.П.	469
ПРОБЛЕМЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ НАСЛЕДСТВЕННОГО ФОНДА С ВЫГОДОПРИОБРЕТАТЕЛЯМИ Сырцев А.С.	477
НАЦИОНАЛЬНЫЕ ПРОЕКТЫ КАК ИНСТРУМЕНТ РЕАЛИЗАЦИИ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕЛЕЙ РФ: ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ И КОНТРОЛЯ Дейч Н.И., Долгих И.А.	489

Олтаев Ш.С.

СамИСИ доценти, и.ф.н.

МАМЛАКАТИМИЗДА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИНИНГ МОҲИАТИНИ НАЗАРИЙ ЖИҲАТЛАРИ ТАҲЛИЛИ

Аннотация: ушбу мақолада хизмат кўрсатиш соҳасининг моҳиятини назарий жиҳатлари асослаб берилган. Шунингдек рақамли хизматларнинг электрон индекслари таҳлили амалга оширилган.

Калит сўзлар: хизмат, хизмат кўрсатиш соҳаси, рақамли хизматлар, иқтисодиёт, жамият, давлат, корхона, истеъмол, қиймат, товар, коммунал хизматлар, транспорт, молия, кўчмас мулк, инновация, кадр, электрон индекс.

Бизга маълумки бугунги кунда жамият тараққиётининг ҳозирги босқичида хизмат кўрсатиш соҳаси жаҳон иқтисодиётининг асосий соҳаси сифатида ўзининг салмоқли ҳиссасига эга. Жаҳон ялпи маҳсулотининг 60-70 фоизи хизмат кўрсатиш соҳаси ҳиссасига тўғри келади.

Ҳозирги кунга келиб, мамлакатда ресурслар кам талаб этадиган хизматлар соҳасини танлаш, рақамли хизматларни ривожлантириш ва кенг кўламда фойдаланиш керак эканлигини кўрсатмоқда. Сабаби хизмат кўрсатиш соҳаси иқтисодиётни инновацион ривожлантиришда локоматив вазифасини бажаради. Шу асосдан келиб чиқиб хизмат кўрсатишнинг мазмун моҳиятини тўлароқ англаш зарурати янада кучаяди.

Хизматлар соҳаси асосида хизмат бўлиб, ушбу фаолият турли жараёнларни амалга оширишда иштирок этади. Аввало, “хизмат” сўзи, асосан, қуйидаги икки хил луғавий маънога эга: - бошқа бировга фойда келтирувчи ҳаракат ва бирор кимга хўжалик қулайликларини тақдим этмоқ деган маънони билдиради[1].

Хизмат тушунчаси яралишига катта ҳисса қушган А.Смитнинг моддий ва номоддий қарашини янада мукамал акс эттирган олим М.М.Мухаммедов

ўзининг “Хизмат кўрсатиш соҳаси ва туризмни ривожлантиришнинг назарий асослари” номли монографиясида “инсон истеъмоли учун зарур бўлган ҳар қандай ноз - неъмат (яъни у моддий ёки номоддий бўлишидан қатъий назар) ишлаб чиқаришга сарфланган меҳнат барибир жамият учун фойдали, самарали унумли деб қаралиши ва ижтимоий бойлик таркибига албатта киритилиши лозим”[2] деб қарайди. Шу орқали олим ҳар қандай неъмат яратишга қаратилган меҳнат қатори хизмат кўрсатишда банд бўлганларнинг меҳнати ҳам қиймат ва истеъмол қийматини яратишга қодирлигини илмий исботлайди.

“Хизмат” атамаси олимлар томонидан иқтисодий адабиётларда турлича нуқтаи назардан қўлланилиб иқтисодий билим соҳасига боғлиқ ҳолда талқин қилинади. Ушбу атама доирасида кўплаб хорижлик ва маҳаллий олимларимиз назарий тадқиқотлар олиб боришган. Таниқли олимлардан бири Ф.Котлер бўлиб, у хизматга қуйидагича таъриф беради: “Хизмат - бу бир томон бошқасига таклиф қилиши мумкин бўлган ҳар қандай фаолиятдир”[3].

Профессор М.Қ.Пардаевнинг фикрига кўра, “Хизмат кўрсатиш соҳаси дейилганда, ижтимоий ишлаб чиқаришнинг моддий-буюмлашган кўринишга эга бўлмаган истеъмол қийматларини яратишга йўналтирилган соҳалари тушунилади. У ўз ичига моддий хизматлар кўрсатиш (қурилиш, транспорт, алоқа, савдо, маиший хизмат ва бошқалар) ҳамда номоддий хизматлар кўрсатиш (хуқуқий маслаҳатлар бериш, ўқитиш, малака ошириш ва бошқалар)ни олади”[4] дея мукамал таъриф бериб, инсон ижтимоий фаолияти ривожланишида унга кўмаклашадиган муҳим тармоқ ва соҳа сифатида айнан хизмат кўрсатиш соҳасини мисол келтиради. Шу орқали олим хизмат кўрсатиш соҳасини тўғридан-тўғри инсон истеъмолига йўналишини моддий ва номоддий хизмат кўрсатиш соҳаси сифатида ҳар бир истеъмолчи оғирини енгил қиладиган соҳа эканлигини илмий исботлайди.

Юқоридаги олимларнинг фикр-мулоҳазаларидан келиб чиқиб айтиш мумкинки давлат, жамият, корхона ва ташкилотлар ёки якка истеъмолчи бўлишидан қатъий назар ўз талаб ва эҳтиёжларини қондириш мақсадида турли кўринишдаги хизматларни истеъмол қилмоқда. Шу сабабли хизматларни

истеъмол қилишга қаратилган уларнинг талаб ва эҳтиёжи хизмат кўрсатиш соҳасининг муносиб ривожланишида айнан хизмат кўрсатиш соҳасининг ўзи соҳа ва тармоқларнинг локомотиви эканлигининг яққол далилидир.

Рақамли хизматлар назарияси тўлалигича ҳали шаклланмаган аммо кўпчилик иқтисодчилар томонидан илмий адабиётларда уларнинг назарий қарашларини учратиш мумкин. Масалан, “Постиндустриал иқтисодиёт” (Д.Белл), “Ахборотлашган иқтисодиёт” (О.Тоффлер), “Мегаиқтисодиёт” (В.Кувалдин), “Ахборот ва алоқага асосланган иқтисодиёт” (И.Ниинилуто), “Техноиқтисодиёт ёки рақамли иқтисодиёт” (Б.Гейтс), “Билимларга асосланган иқтисодиёт” (Д.Тапскотт)[5] каби илмий қарашларини илгари суришган.

Рақамли хизматлар - бу ишлаб чиқариш, тақсимлаш, айрибошлаш ва истеъмол қилиш жараёнида электрон ахборот-коммуникацион технологиялари ёрдамида чекланган ресурслардан оптимал фойдаланишга инсоннинг яшаш ва ҳўжалик фаолиятини яхшилашга кўмаклашадиган хизмат кўрсатишнинг замонавий шаклидир.

Ўзбекистон Республикасида рақамли хизматлар ривожланишига асосий қадам бўлиб 2015 йил 9 декабрдаги “Электрон ҳукумат” тўғрисидаги ЎРҚ-395-сон қонуни[6] қабул қилинганлигини айтишимиз мумкин. Унгача “Электрон рақамли имзо”, “Ахборотлаштириш тўғрисида”, “Электрон ҳужжат айланиши тўғрисида”ги, қонунлари рақамли хизматларнинг ривожланишига асосий пойдевор вазифасини бажарди. Бу эса мамлакатда иқтисодий муҳитни яхшилаш, динамик фаолиятни ошириш учун хизмат қилди.

Таҳлилчиларнинг фикрига кўра, хизматлар соҳаси бўладими, ишлаб чиқариш соҳаси бўладими, рақамли инфратузилмага сарфланган ҳар бир доллар 2025 йилга келиб ЯИМга қўшимча беш доллар олиб келади. 2015 йилда Digital Economy and Society Index (DESI) биринчи марта рақамли бозорни яратишда устувор инвестицияларнинг йўналишларини аниқлаш ва Европа Иттифоқи мамлакатларига рақамли самарадорликни оширишга ёрдам бериш учун ҳисоблаб чиқилган[7]. У ривожланишни ўлчайдиган бешта кичик индекслардан иборат: биринчидан, кенг полосали уланиш учун инфратузилма; иккинчидан,

инсон капиталини ривожлантиришнинг ултратовуш тузилмалари; учинчидан, интернетдан фойдаланиш; тўртинчидан, рақамли технологияларнинг бизнесга қўшилиши; бешинчидан, давлат секторини рақамли қамраб олиш.

Суб-индекслар билан баҳоланадиган ўзгаришларнинг роли рақамли кўрсаткичларга эришишда бир хил эмас ва мутлақ кўрсаткичлар ва ўзгариш тезлиги жиҳатидан уларнинг ҳар бирининг оғирлик коэффициентини ҳисобга олган ҳолда ўлчанади. Шундай қилиб, ушбу кичик индексдан фойдаланиш орқали ҳар бир давлат учун тўртта гуруҳ ажратилди. Дания, Финляндия, Швеция ва Голландия ушбу индекс бўйича Европа Иттифоқининг энг замонавий рақамли иқтисодиётига эга давлатлар гуруҳига киритилган, Руминия, Болгария, Греция ва Италия эса паст натижалар билан гуруҳга киритилган. Тадқиқот давомида олинган маълумотларнинг таҳлили шуни кўрсатадики, Европа мамлакатлари шунга ўхшаш дунё рейтингларида юқори ўринларни эгаллашган бўлсада, улар Япония, Жанубий Корея ва АҚШдан ортда қолганлар. Тўртинчи йил кетмакет, Huawei рақамли тизимнинг мутахассислари томонидан ишлаб чиқилган Глобал Уланиш Индексидан (ГСИ) фойдаланиб, рақамли иқтисодиётнинг ривожланиш тенденцияларини ўрганмоқда. Унинг таъкидлашича, индекснинг ўсиши миллий иқтисодиётда рақобатбардошлик, инновация ва унумдорлик даражаси ошганлигидан далолат беради. Huawei таҳлилчилари сўнгги икки йил ичида аҳоли жон бошига ялпи ички маҳсулот даражаси ва рақамли технологияларнинг ривожланиш даражаси (етакчилар, издошлар, янги бошланувчилар) бирлашган учта гуруҳ мамлакатларида глобал тармоқнинг ўзаро таъсир индексининг динамикасини ўрганиб чиқиб, рақамли тафовут тезда "рақамли" бўлиб қолади деган хулосага келишди. Етакчи мамлакатлардаги энг замонавий жараёнларнинг янгиланиши рақамли иқтисодиётнинг миллий моделларининг шаклланишини аниқлашга имкон беради: "Индустрия 4.0" - Германияда; "Саноат Интернети" - АҚШда; "Замонавий жамият" - Японияда. Миллий иқтисодиётни рақамлаштиришнинг асосий шарти рақамли технологияларга ички талабни шакллантириш ва фуқаролар, бизнес, иқтисодиёт тармоқлари ва энг муҳими, давлат томонидан фойдаланиш ҳисобланади.

Муаллифнинг фикрига кўра, Ўзбекистонда давлат бошқарувининг бундай рақамли моделини жорий қилиш билан боғлиқ асосий ички муаммоларга қуйидагилар киради: биринчидан, расмий равишда аниқланган категориявий концептуал тизимнинг йўқлиги; иккинчидан, меъёрий, ахборот, илмий, услубий, молиявий, ташкилий-техник, кадрлар ва бошқаларнинг такомиллашмаганлиги. Кўрсаткичлар ва кўрсаткичлар тизимига қўшимча равишда, қисқа, ўрта ва узоқ муддатли истиқболда ушбу соҳадаги вазиятни мониторинг қилиш, таҳлил қилиш ва прогноз қилиш усуллари ишлаб чиқиши ва расмий равишда тасдиқланиши, шунингдек, ахборот-таҳлилий қўллаб-қувватлашни амалга ошириш учун тегишли манбалар, маълум манбалар ва фойдаланувчилар тўпламлари яратилган. Уларнинг ўзаро муносабатлари ва ахборотга бўлган талаблар, яъни барча даражадаги ижтимоий-иқтисодий тизимларни рақамли айлантириш жараёнини ахборот-таҳлилий қўллаб-қувватлаш тизими яратилиши керак.

Хулоса қилиб айтганда, энг оқилона ёндашув Ўзбекистонда рақамли иқтисодиётни ривожлантиришнинг ўзига хос хусусиятларини максимал даражада ошириш учун танланган мезон бўйича энг яхшисини аниқлаш ва уни такомиллаштириш бўйича мавжуд кўрсаткичлар моделларининг жамлилиги учун қиёсий таҳлилдан фойдаланишга асосланганга ўхшайди. АКТ кўрсаткичлари тўпламига асосланган композицион АКТ индекслари (электрон индекслари) рақамли жамият ёки унинг таркибий элементлари ривожланиш даражасининг интеграл тавсифи сифатида ишлатилади, индикаторларнинг тўплами ва индексни тузиш услубияти кўп жиҳатдан танланган устуворликларга боғлиқдир.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Словарь русского языка/Сост.С.И.Ожегов. - М.: Гос.изд-во словарей, 1953. -776 с.

2. Мухаммедов М. М. ва бошқалар. Хизмат кўрсатиш соҳаси ва туризмни ривожлантиришнинг назарий асослари. Монография. - Самарқанд: Zarafshon, 2017. - 31б.
3. Котлер Ф., Маркетинг менеджмент. Экс пресс-курс. 2-е изд. / Пер. с англ. под ред. Божук С. Г. СПб.: Питер, 2006.- 464 с.
4. Пардаев М.К., ва бошқалар “Хизматлар соҳаси иқтисодиёти”. Уцув цулланма. - Т.: “IQTISOD-MOLIYA”, 2014. -384 б.
5. «Халқ сузи» газетасининг 2015 йил 10 декабрдаги 237 (6420)-сони.
6. А.В.Кешелава и др. Введение в «Цифровую» экономику» / А.В. Кешелава, В.Г. Буданов, В.Ю. Румянцев [и др.]; под общ. ред. А.В. Кешелава; гл. «цифр.» конс. И.А. Зимненко. ВНИИ Геосистем, 2017. 28с.
7. Oltayev Sh.S. (2021). Challenges and solutions in constructing a community section and investing in family entrepreneurs (On the example of Navobod NCM of Samarkand district) American Journal of Research www.journalofresearch.us 9-10, September-October 2021 info@journalofresearch.us USA, Michigan 34. 34-37 б. <https://zenodo.org/record/5514016#.YbzC3mhBzIU>
8. Oltayev Sh.S. (2021). Innovative Education Is An Important Factor To Increase The Efficiency Of Economic Education The American Journal of Interdisciplinary Innovations and Research (ISSN–2642-7478) Published: November 13, Pages: 9-13 Doi: <https://doi.org/10.37547/tajjir/Volume03Issue11-02>
9. Oltayev Sh.S. (2021). Wide Opportunities for Innovative Development of Small Business And Private Entrepreneurship in our Country. Academic Journal of Digital Economics and Stability Volume 10, ISSN 2697-2212 Online: <https://academicjournal.io> 7-13. <https://economics.academicjournal.io/index.php/economics/article/view/334>
10. Oltayev Sh.S. (2022). Improving Ways of Attracting Foreign Investments to the National Economy and Using Them. International Journal Miasto Przyszłości, 92–95. <https://miastoprzyszlosci.com.pl/index.php/mp/article/view/503> Vol. 27. Kielce Retrieved from

11. Oltayev Sh.S. (2022). Issues of attracting foreign investments to the regions of Uzbekistan: problems and solutions. International journal of social science & interdisciplinary research Issn: 2277-3630 Impact Factor: 7.429, 11(08), <https://www.gejournal.net/index.php/IJSSIR/article/view/923> 96–100. Retrieved from
12. Oltayev Sh.S. (2024). Innovative ways to diversify and improve the quality of tourist services in Uzbekistan. International Journal of Advanced Research in Education, Technology and Management. 3(3), 109-118. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10880030>
13. Oltayev Sh.S. (2024). Innovative ways to eliminate the migration problem in Uzbekistan. International Journal of Advanced Research in Education, Technology and Management. 3(3), 123-130. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10880419>
14. Oltayev Sh.S. (2024). Issues of attracting foreign investments to the special economic zones of the country. Innovative Development in Educational Activities, 3(6), 31–36. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10899983>
15. Oltayev Sh.S. (2024). Purposeful formation of the high quality of providing economic growth in the country. Web of Teachers: Inderscience Research, 2(3), 273–280. Retrieved from <https://webofjournals.com/index.php/1/article/view/1047>
16. Oltayev Sh.S. (2024). The need to form the state investment strategy. Innovative Development in Educational Activities, 3(6), 25–30. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10899979>
17. Oltayev Sh.S. (2024). The role of the economic sector in society. Eurasian Scientific Herald, 30, 55–58. Retrieved from <https://geniusjournals.org/index.php/esh/article/view/5815>

© Олтаев Ш.С., 2026